

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— Ze Lwowa. —

C. K. Rząd krajowy uwolnione miejsca Kommissarzy Gubernialnych przez posunięcie na Kommissarzy Karola Zbyszewskiego i Karola Bochyńskiego, nadał Praktykantom Konceptowym Edwardowi Schmidt i Walentemu Schimeczek.

— Z Wiednia dnia 2. Grudnia. —

Królewsko Bawarski rzeczywisty tajny Radca, Baron Steinlein, jako Król: Bawarski nadzwyczajny Posel i pełnomocny Minister na C. K. Dworzę, miał zaszczyt w d. 1. b. m. na prywatnym posłuchaniu złożyć N. Cesarzowi Jego Mości listy swoje wierzytelne.

C. K. połączona Kancellaryja nadworna uwolnione miejsce byłego Żółkiewskiego pierwszego Kommissarza Cyrkułowego, przez posunięcie Jana Home na Burmistrza Magistratu Lwowskiego, nadała drugiemu Kommissarzowi Tarnow kieniu, Ignacemu Martynowiczowi, a to ze względu gorliwości w pełnieniu obowiązków i wybornych tegoż własności.

Gazeta Preszburgska z d. 2. b. m. donosi:

»We Srodęj d. 30. Listopada było dwudzieste trzecie posiedzenie Seymu. W Izbie Stanów, która się o godzinie 9 rano zebrała, odczytano powtórnie reshrypt N. Pana przez Arcy-Xięcia Palatyna w d. 28. z. m. z Wiednia przywieziony, słuchany z wyrazem wdzięczności ze sposobu myślenia Monarchy. Poczem jednogomyślnie uchwały Stany wysłać z grona swojego wybraną Deputacyją do Izby Magnatów, która się o godzinie 10 zebrała, aby łącznie z tą oznaynić wdzięczność Arcy-Xięciu za wyjednanie tego nayłaskawszego reshryptu. Za nim Deputacyja ukazała się w sali Magnatów, Prymas Państwa w przyzwolitéj Mówie wywarzył Arcy-Xięciu imieniem Magnatów uczucie, po której Mówca Deputacyi Stanów toż samo uczynił. Na posiedzeniu połączonym Izby obiedwóch, Deputacyja mieszana, mianowana pod przewodnictwem Podczaszego, Hrabiego Czyraki do rozpoznania prac Deputacyi Państwa z r. 1790 i 1791, zdała dodatkowo sprawę względem uciążliwych punktów; takowey słuchał Pronotaryusz Palatynacki Sz. Kiraly, a wydrukowania dozwolił Arcy-Xięzę na żądanie Król: Prokuratora.

W dalszym ciągu doniesień Gazety Preszburgskiej względem zwiedzenia publicznych instytucyj w Preszburgu przez C. K. rodzinę, dodaje też sama Gazeta, co następuje:

»Podobnie N. Pani, która zaszczycała obecnością Swoją w d. 14. z. m. klasztor Urszulanek, uczyniła toż samo kilkoma wprzód dniami Arcy-Xiężna Zofia, Małżonka Arcy-Xięcia Franciszka Karola, i zapewniwszy Przełożoną o Swoim upodobaniu, darowała klasztorowi 1,000 ZR. W. W. Równie i Arcy-Xiężna Maryia, Małżonka Arcy-Xięcia Palatyna, rozdająca funduszowe miejsca w klasztorze *Notre Dame*, zaszczycała bytnością Swoją ten ślachtetny instytut, i serca wszystkich napętniła radością.

»W d. 16. t. m. Arcy-Xięzę Następca Tronu Ferdynand, zaproszony przez Przeora Heliodora Grabatsay, był w klasztorze Braci Miłosierdzia; oglądał pięknie urządzonej dom chorych, salę konwentu i przychodzących do zdrowia, a oświadczywszy Swoje upodobanie darował funduszowi 100 ZR. w M. K. Ztąd udał się Arcy-Xięzę do szpitala mieyskiego, pochwaliwszy dobry porządek i czystość zakładu, rozkazał każdemu ubogiemu dać po 2 ZR., a dozercy onych 8 ZR. w M. K. Poczem zwiedził dom chorych u Elżbietanek i przy okazaniu Swego upodobania dał na rzecz chorych 100 ZR. w M. K. Nakoniec udał się jeszcze Arcy-Xięzę do szpitala mieyskiego i raczył wszystkim i pojedynczym osobom zostawić dowody Swęj łaski.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

Gazety Nowo-Yorkskie wystawiają straszny obraz pożaru lasów w północnych prowincjach Stanów Zjednoczonych i przyległych osadach Angielskich. O rozszerzeniu się ognia można ztąd wnosić, że czuć się dał przez pasmo kraju, którego ostatni koniec położony jeden od drugiego na 10 stopni szerokości. Gęsta mgła szkodliwa oczom i płucom w równym czasie rozszerzyła się w Nowym Yorku, Bostonie, Filadelfii, Baltimore i Washingtonie, przezco żegluga na rzekach była niepodobną. — List z Hallowel (Maine, w Zjednoczonych Stanach) z d. 10. Października donosi: »Włóczęcy iak sto mil spustozył pożar. My sami

straciłmy 150 morgów lasu, 21 domów, 25 stodoł i trzy przyległe miasta. Zeszłego tygodnia iechałem więcęcy, iak 30 mil przez miejsca spustoszone, i nigdy straszniejszego nie widziałem obrazu. Mnóstwo dzikich zwierząt i ryb leżało na brzegach. Ogień w iednéy godzinie i 45 minutach zaymował milę, zatém z Roods (33 stóp) na minutę.*

Ameryka Hispańska.

»Argus Buenos-Ayreski« dochodzący do d. 8. Września donosi: »W prowincyi San Juan, należącej do Państwa Związkowego (nad rzeką la Plata) Kordowa, wybuchło zamieszanie; częś zalogi miasta Carrera de Cuyo złożyła w d. 26. Czerwca tamecznego Gubernatora, Carrel; wzburzony lud, dowodzony przez zagorzałego Xiędza, Astonga, pod pozorem, »że Religia zagrożona«, opanował późnięcy samę Stolicę San Juan. Carrel uciekł z naysprzedniejszych mieszkańcami do Mendocy, gdzie ściągano woysko, aby wypędzić buntowników z San Juan. Rząd Buenos Ayreski, iako tymczasowa wykonawcza Władza Związku la Plata, zawiadomił o tém w d. 30. Sierpnia Kongres, i wezwał go: przedsięwziąć stosowne środki do utłumienia powstania. Kongres mianował natychmiast Wydział z pięciu Członków, aby rzeczy téy, ieszcze nie wyjaśnioney, dochodzić i do zarządzenia potrzebne środki przetożyć. Wydział odprawił w d. 2. Września pierwsze posiedzenie, a ponieważ było tajne, nie ogłoszono skutków.*

Podług listu z Nowego Yorku z d. 25. Października, zamysłał Rząd Meksykański wydać wyrok zakazujący wprowadzania towarów Francuzkich do portów Meksykańskich we cztery miesiące po onegoż ogłoszenia.

Pismo: *Columbiano*, wychodzące w Karakas, zawiera z d. 12. Września wyrok Boliwara, podług którego prowincye wyższego Peru powinny utworzyć Zgromadzenie Narodowe dla nariadenia się nad interesami Narodu, zaś do zupełnego ustalenia swéy Konstytucyi zostawać mają pod nayszyją Władzą W. Marszałka Ayacuchskiego, Jenerała Sucre.

Brazylia.

Podług wiadomości z Rio de Janeiro z d. 31. Października przyszło do bitwy między woyskiem Brazylijskiem i powstańcami Bandy Orientalnéy, w której ciż zostali pokonani, i woyska Brazylijskie miały się potém połączyć z załogą w Montevideo.

Portugalia.

Nowy Posel Hiszpański, Hrabia Casa Flores, przybył do Lizbony.

Wielka Brytania i Irlandyia.

W kościele Katedralnym w Gloucester postawiono niedawno pomnik na cześć Jennera, wynalazcy szczepienia ospy. Takowy przedstawia posąg Jennera z marmuru.

Gazety i listy z Madras w Indyach Wschodnich dochodzące do d. 19. Lipca, a z Kalkuty do d. 12. Czerwca, donoszą z teatru wojny przeciwko Birmanom, że tanże pora dżdżysta nastąpiła, i że między woyskiem Angielskiem w Promie zaczynają pokazywać się choroby. Układy o pokoy przerwane, ponieważ Posel Birmanów w nocy i podczas mgły umknął, shoro się mu udało przeszkodzić Anglikom w posuwaniu się ku Stolicy, a tak czas, w którym deszcze padają, muszą w Promie przepędzić. Anglicy osadzili miasto Munnipoore, ważną Stolicę prowincyi Cassay.

Pożyczki nowych Państw Amerykańskich w Angli wynoszą razem 21,594,571 fun. szt., z których: Brazylia zaciągnęła 3,200,000; Buenos-Ayres 1,000,000; Chili tyleż; Kolumbii 6,750,000; Guatimala 1,428,571; Meksyk 6,400,000 i Peru 1,816,000 f. szt. Jednakowoż o rzetelności tych podan powątpiewa *Globe i Traveller*.

Globe mówi: »Wydział towarzystwa Londyńskiego do wynalezienia zatonionych w porcie Vigo gallonów srebra, otrzymał wiadomość, że okręt *Entrepise* przybył w d. 25. Października do Vigo, i że Ajent towarzystwa wraz z Konsulem Angielskim i Król: Hiszpańskiemi marynami, udał się w d. 28. t. m. do zatoki Redondella dla rozpoczęcia uprzednich przygotowań. Tego ieszcze samego dnia odkryto trzy okręty, z których dwa 10, a ieden tylko dwa sążnie głęboko są pod powierzchnią wody przy spadnięciu morza. Dnia następującego wyszedł *Entrepise* pod żagle od zatoki dla rozpoczęcia robót kampaną nurków i innymi machinami.*

Francya.

Dnia 23. Listopada przewodniczył Król w Radzie Ministeryalnéy, której byli obecni: Delfin, i Członkowie Rady handlowéy: Xiążę Lewis, Hrabia Mollien, Hrabia Chaptal, Baron Portal, Hrabia Vaublanc, Deputowani: Olivier (z Depart. Sekwany), Baron Durand - Fajou, Hrabia Saint-Cricq, Jeneralny Sekretarz Rennevil.

W d. 24. z. m. pracował Król z Ministrem Sprawiedliwości. Dnia następującego dawał Monarcha rozmaitym osobom posłuchanie, i potém pracował z Xięciem Doudeauville, Hrabią Villele i Wice-Hrabią Larocheaucoult.

Król Jegomość raczył przyjąć przekład dzieł mistrzowskich sceny Francuzkiéy na ięzyk Niemiecki, ofiarowany Sobie w hołdzie przez Pana

Peucer, Dyrektora Spraw Duchownych w W. Xięstwie Weymarskiem.

Jak już namieniliśmy, Sąd Appellacyjny Parzyki rozpoczął w d. 12. Listopada sprawę przeciwko tendencyi Kuryiera Francuzkiego. Sala Sądowa, tak, iak w d. 19., gdy wprowadzano sprawę przeciwko Konstytucyjnoscie, napełniona była słuchaczami wszelkich Stanów. Jeneralny Adwokat Broe rzekł: »Mości Panowie! Nieprzyjaciele spokojności publiczney są niezmiordowani; ieżli nie zdołają już otaczać Tronu różnemi spiskami, tedy nie zrzekają się przecież swych kary godnych nadziei; ieżli Monarchiia uszła ich zamachów, tedy powstają na Religii; ieżli ich dzieło upadło, więc stawiają znowu jego podstawy i rozbiiają swe namioty bez obawy na przeciwko Ołtarza. Przeszłość nauczyła ich taktyki, którey się trzymając, mają cel osiągnąć. Chwytać zręcznie pozory; — opanowywać obfedy ludzkie; — tych, których innym sposobem pociągnąć niemożna, uczynić śmieszniemi; — wyobraźnią przestraszać; — hałasować nieustannie na fanatyzm, nietolerancyją, prześladowanie; — żadną nie przerażać się kłóską, i zawsze nowy przedsiębrać zamach, (bowiem często ponawiane kłamstwo będzie nakoniec za prawdę przyjęte) — te były to nauki, udzielone im od przeszłości, — taki był ich postęp. Ci sami ludzie, których nieustannie słyszeliśmy broniących najstaranniey wszystkich spisków, spłodzili teraz ogólny system bluźnierstwa. Ci, co niegdy tylko ludzkością oddychać i od wszelkiego donoszenia zdawali się stronić, narzucali się teraz za donosicieli Duchowienstwa; stawiają ie przed konfessionalem i codziennie zarzucają mu nowy rejestr nieprawości. Co większa, rzucają się nawet na rzeczy poświęcone i święte, aby ie wysmiać i wzgardzić. Słuchamyż ich, zdejają się mieć tylko z Jezuitami, z kongregacyją do czynienia; lecz ieżli mają tylko coś przeciwko Jezuitom, nacoż zbierają wszędzie zarzuty przeciwko świeckiemu duchowienstwu? Jeżli powstawać mają tylko na zasady nauki, po coż te obwinienia wszelkiego rodzaju przeciwko duchowienstwu? Wszakże nie iestto bronić swobód Religii, iakby to chciano, abyśmy wierzyli, ieżli nieustannie lżą religiią panującą, iey ustanowy i ich sług. Pocoż wzbudzać zawsze przeciwko niey nienawiść i pogardę i publicznie uwodzić do tego obywateli, aby onę przeklinali? — Niechcemy nic więcej, tylko, aby zamachy te w swęy istocie rozebrano, w prawdziwym świetle okazano, dla oddania prawdziwej słuszności.

(Dokończenie nastąpi.)

Gwiazda do doniesienia niedawno udzielonego względem Cesarstwa Brazylijskiego podaje co następuje:

Cała Brazylia zajmuie przestrzeń 140,625 kwadratowych mil Niemieckich, z tych których 15 na ieden stopień, czyli 25,000 Francuzkich mil kwadr. (*lieues carrées*), których 20 na ieden stopień, lub 390,625 zwyczajnych *lieues carrées*, których 25 na ieden stopień. Te trzy summy iedno wynoszą. Wewnętrzna część Brazylji, zawierająca urodzajne i bogate, lecz prawie puste Wie!korządtwa, iakoto Matogrosso, Goyaz i Para, z ich dependencyami, zajmuie 97,675 kwadr. mil Niemieckich, czyli więcej iak dwie trzecie części całej powierzchni. Prowincyje Para i Matogrosso na dawnych kartach geograficznych tworzą tak zwany kraj Amazonek. Ten kraj daleko większy iak Rossyia europeyska, ma tylko 500,000 mieszkańców. Brazylia całkowicie uważana, liczy blisko trzydziestu mieszkańców na milę kwadratową Niemiecką. Francyja iak wiadomo, prawie trzy tysiące. Gdyby Brazylia tak była zaludnioną iak Francyja, miałyby 400 mil. mieszkańców, sto razy więcej iak na istotnie. Prowincyja Minas Geras, liczyła w roku 1808 na 6174 milach kwadr. 433950 mieszkańców, co więcej cokolwiek czyni, iak 70 dusz na milę kwadr. Minas Geras iest środkiem dawnęy Brazylji. Dochody kraiu całej Brazylji wynosiły w roku 1817, do 3134 mil. reisów. (480 reisów czynią blisko półtalera Brabanckiego). Sześć naywięcej zaludnionych prowincy przykładało się do tego w następującym stosunku: 1) Rio-de-Janeiro 1604 mil; 2) Bahia 600 mil; 3) Fernambuko 410 mil; 4) Maranham 300 mil; 5) Minas Geras z Searą 150 mil. Dwór potrzebował 837 mil, czyli więcej, iak czwartą część wszystkich dochodów kraiu. W dziele P. Balbi znajduiemy pojedyncze rubryki tych wydatków i dochodów, podług aktów urzędowych.

Włochy.

Publiczne pisma donoszą z Rzymu z d. 17. Listopada: »Wiadomość, z okolicznościami umieszczoną po pismach Angielskich i Francuzkich o mniemanem mieszkaniu ostawionego Bergami w Rossyi, iego tamecznem urządzeniu domu i czynnościach; sprawiła tu w Rzymie cale powszechną zabawę. Prawdą iest, że Bergami, od czasu rozłączenia się z Królową Angielską, to iest od lat pięciu lub sześciu mieszkał ciągle w Pesaro, i miasta tego nieopuszczał nigdy, tylko na kilka dni, lub tygodni, gdy wyjechał w iego okolice lub do Rzymu. W miescie tem żyje ón z żoną i córką skromnie, i nie ma żadnego związku z mieszkańcami, którzy go przez samowolne, często nawet publiczną spokojność zaburzające postępowanie, znienawidzili (iakto n. p. przejechał tego powozem lub roztrzącić koniem). Jedynem iego zatrudnieniem iest polowanie lub łowienie ryb, i

temu poświęca się częścią dla rozrywki, częścią dla korzyści, ponieważ dzierzawi od miasta rybołówstwo. W tym celu nigdy nie ukazuje się jak tylko w stroju eleganckim maytka Angielskiego. W ostatnich tygodniach zaszedł niespodziewany w jego życiu przypadek, który może sprawi nowe zgorznienie; jest ón w niebezpieczeństwie utracić całego swojego znacznego majątku. Do tego rości prawo znany William Austin, bawiący w tym celu od kilku tygodni w Pesaro i gdzie u niektórych majątnych mieszkańców tem bardziej uzyskał pomoc, że całe miasto, iakeśmy rzekli, niecierpi Bergamiego. William, mówią, zasadza swoje prawo na pozostałym testamencie Królowey, który wyrażać ma, że dobra teraz przez Bergamiego posiadane nie są mu darowane, lecz dane mu na nieiaki czas do używania.◀

Dziennik Obojey Sycylii zawiera następujący artykuł: »W skutek wypadków rządzonych w d. 10. Sierpnia b. r. w Alexandryi w Egipcie przez Greckie brandery, które tak Egipską flotę, iakoteż tamże stojące na kotwicy Europeyskie okręty wprawiły były w niebezpieczeństwo spalania się, rezydujący tamże Jeneralny Konzul Król. Sycylijski zawiadomił nas o następującem rozporządzeniu, które Mohamed Ali Basza tymczasowie zaprowadzić za rzecz słuszną osądził. Każdy okręt Europeyski przybywający do Alexandryi zanim wnydzie do starego portu musi zawinąć do nowego, i tamże dopóty bawić, poki nie zostaną przejrzani i poki nie otrzymają pozwolenia zarzucić kotwicę w starym, któremu na żądanie Konzula jego narodu niezwłocznie będzie wygotowane. Rozporządzenie to Wice-Króla zachowywane jest najsurowszy tak przez okręty na tamiecznym morzu na straży krążące, iakoteż przez zamek Puerta de Fichieri.◀

Professor Pons we Florency odkrył w nocy z d. 7. Listopada w gwiazdozbiorze Erydana, nowego kometę; jest to już piąty w tym roku.

Zjednoczone Niderlandy.

Król wydał z Amsterdamu pod d. 12. Listopada wyrok treści następującej: Król, z uwagi, że stan finansów osad Holenderskich wymaga wsparcia pieniężnego od matki oyczyny, której zależyć powinno na uregulowanym toku zarządu tychże, po wysłuchaniu Rady Stanu i za porozumieniem się ze Stanami jeneralnemi, osądził za rzecz słuszną, otworzyć pożyczkę dla tychże osad,

która niema przewyższać 20 mil. i w ciągu lat 30 powinna być wypłacona.

Dla spłacenia kapitału i procentów potrzebne summy pokryte być powinny eoroczna summa rezerwową i mil. 400,000 ZR. z dochodów osad.

Niemcy.

W d. 26. i 27. Listopada odbyło się znowu posiedzenie naradcze Komissyi w rzeczach wojskowych a d. 28. t. m. utrzymania Dworu Król. pod prezydencyją Króla.

Pułkownik Gustafsson, który ze zmarłym księgarzem Brockhausem w Lipsku, nakładcą pisma czasowego: »Współczesnik« z powodu w pomienionem piśmie umieszczonego artykułu, przez L. F. de M. napisanego, a tegoż dotyczącego się, widział sprawę, kazał umieścić w gazecie Moguncyckiej niżej tu załączone uwiadomienie sądu mieyskiego Lipskiego wraz z dodatkiem, przez siebie podpisanym: »My Sędziowie i Assessorowie Sądu mieyskiego w Lipsku, oznajmiamy niniejszym na żądanie, że w sprawie denuncyacyjney, wytoczonej do nas przez Pułkownika Gustawa Adolfa Gustafssona przeciwko księgarzowi Fryderykowi Arnold. Brockhausowi, gdy ostatni przed wydaniem wyroku umarł, nic więcej nie pozostawało do czynienia, i z tą rzeczą, po zapłaceniu przez dziedziców z onegoż majątku kosztów sądowych, iako za ukończoną jest miana.◀

»W dowód czego kazaliśmy naszą pieczęć sądową wycisnąć.◀

(L. S.)

Sąd mieyski Lipski,
D. Karol August Brehm
Sędzia mieyski.

Taki jest niespodziewany koniec sporu prawnego względem peryodycznego potwarczego pisma, na które więcej, iak trzy lata się skarzę, dla obrony sławy mojej i dobrego imienia. Życzyćby należało, aby zli Autorowie tak wysoko cenionej wolności prasy, lepiej iey używać umieli; albowiem nie może być iey celem: rozsiewać fałszy i potwarze, i trudnić się osobistością.

W Moguncyi, d. 22. Listopada 1825.

G. A. Gustafsson.

Szwajcaryia.

C. R. Austriacki nadzwyczajny Posel i pełnomocny Minister przy Związku Szwaycarskim, P. Franciszek Alban Szraut, Kawaler K. Węgierskiego orderu S. Szczepana, rzeczywisty tajny Radca, umarł d. 20. Listopada w Bernie.